

Illustrasjonsfoto: Colourbox

SAMMENDRAG

Bakgrunn: Ved innføring av Kvalitetsreformen ble vitenskapsteori tydeligere vektlagt i sykepleierutdanningen. I 2009 ble det gjennomført en spørreskjemaundersøkelse blant avgangsstudentene i en sykepleierutdanning angående relevansen av vitenskapsteori. Undersøkelsen ble videreført for de samme respondentene etter to års yrkeserfaring.

Hensikt: Hensikten med undersøkelsen var å avdekke 1) eventuelle endringer i vurdering av relevansen av vitenskapsteori etter to års yrkeser-

faring som sykepleiere, 2) hvordan yrkesfelt, eventuell videreutdanning og deltakelse i fagutvikling påvirker vurderingene, 3) i hvilken grad respondentene anvender forskning

Metode: Nettbasert spørreskjemaundersøkelse med påstander, operasjonalisert ved Likert skala, og bakgrunnsvariabler. Det er utført deskriptiv analyse og korrelasjonsanalyse.

Resultater: Samlet sett er det liten endring i vurdering av relevansen av

vitenskapsteori etter to års yrkeserfaring. Sykepleiere som deltar i fagutvikling skårer imidlertid høyere på de fleste påstandene, og anvender i høyere grad forskning.

Konklusjon: Den forståelsen som er etablert gjennom sykepleierutdanningen når det gjelder relevansen av vitenskapsteori i sykepleiefaget, endres i liten grad gjennom to års yrkeserfaring. Det kan se ut for at sykepleiere som deltar i fagutvikling, i større grad verdsetter vitenskapsteori i yrkesutøvelse.

ENGLISH SUMMARY

Nurses' evaluation of the relevance of science theory after two years of professional practice

Background: The Quality Reform led to greater emphasis on the theory of science in nursing education. In 2009 a survey related to the relevance of theory of science was conducted among the graduating class of a nursing program. The survey was repeated among the same respondents after two years of professional practice.

Objective: To uncover possible changes in the evaluation of the relevance of theory of science after

two years of professional practice. The study also examined how field of work, possible further education and participation in professional development influences the evaluation. Finally, it explored to what degree the respondents use research.

Method: A web-based questionnaire with statements operationalized in the Likert scale with background variables. A descriptive distribution analysis and a correlation analysis were carried out.

Results: There is little overall change in the evaluation of the

relevance of theory of science after two years of professional practice. Nurses who participate in professional development, however, have higher score for most of the statements and use research to a greater degree.

Conclusion: The comprehension that is established during nursing education due to the relevance of theory of science changes little during two years' nursing practice. It appears that nurses who participate in professional development have a greater appreciation of the relevance of theory of science in professional practice.

ETTER KVALITETSREFORMEN:

>> Sykepleieres vurdering av relevansen av vitenskapsteori etter to års yrkespraksis

Forfatter: **Karen Louise Pedersen**

NØKKELORD

- Sykepleierutdanning
- Vitenskap
- Spørreskjema

INTRODUKSJON

Artikkelen formidler resultatene av en spørreskjemaundersøkelse gjennomført i 2011 hvor sykepleiere, som er utdannet i tråd med Kvalitetsreformen og med to års yrkeserfaring, vurderer relevansen av vitenskapsteori i yrkesutøvelsen.

Ved Kvalitetsreformen (1) ble vitenskapsteori tydeligere framhevet som et metaperspektiv på sykepleiefagets kunnskapsgrunnlag og kunnskapsformer. Dette for at studentene skal kunne vurdere sin praksis kritisk og analytisk samt bidra til en utviklings- og forskningsbasert praksis. På den ene siden handler det om å verdsette sykepleiefagets tradisjon, teori- og verdigrunnlag. På den andre siden handler det om å kunne stille spørsmål ved det bestående og bidra til kvalitetssikring, fagutvikling og

å anvende forskningsresultater. Vitenskapsteori inngår også i fellesdelen i rammeplanene for alle helse- og sosialfagene på bachelornivå. Hensikten er å styrke fagformidling og tverrfaglig samarbeid ved et felles språk og verdigrunnlag (2). Det å styrke tverrfaglig samarbeid er nå aktualisert gjennom Samhandlingsreformen (3).

Ifølge Rammeplanen for sykepleierutdanningen, sist revidert 2008 (2, punkt 3) skal innsikt i vitenskapsteori bidra til å forstå forutsetningen for ulike syn på kunnskap. Dette fordi vår kultur, og dermed også sykepleiefaget, tradisjonelt sett er preget av ulike syn på hva som kjennetegner «sannest mulig» kunnskap. Vi har naturvitenskapen, som avdekker kunnskap ved å forklare diagnose, behandling og forebygging av sykdom ved årsakssammenhenger. Vi har humanvitenskapen som søker å forstå og å avdekke mening, eksempelvis om hvordan sykdom og lidelse kan erfares. Videre har vi samfunnsvitenskapen som belyser fagets kontekst og kan sies å innta en mellomposisjon. Innsikt i vitenskapsteori skal også

bidra til å verdsette erfaringsbasert kunnskap som intuisjon og kroppslig kunnskap, relasjonell og etisk kunnskap. I dette landskapet kan en ensidig forståelse av hva som erkjennes som gyldig kunnskap, mer eller mindre bevisst, prege tenkning, holdning og handling i møte med helse, sykdom og lidelse. Det vil si at syn på kunnskap og hva vi erkjenner om virkeligheten kan ha konsekvenser for synet på mennesket (2).

Det å aktualisere vitenskapsteorien for studentene innebærer imidlertid didaktiske utfordringer. Studentene må kunne løfte sine erfaringer til et mer abstrakt nivå og tilegne seg et

Hva tilfører artikkelen?

Studiens hovedfunn er at sykepleiere som deltar i fagutvikling, i større grad enn sykepleiere som ikke deltar, opplever vitenskapsteori i yrkesutøvelsen som relevant.

Mer om forfatteren:

Karen Louise Pedersen er førstelektor ved Haraldsplass diakonale høyskole. Kontakt: karen.pedersen@haraldsplass.no.

fremmedartet begrepsapparat. Vi har tidligere beskrevet hvordan vi, med utgangspunkt i Rammeplanen, aktualiserer og implementerer vitenskapsteori i Fagplanen for Bachelor i Sykepleie (Bis) ved Haraldsplass diakonale høyskole (HDH) (4). Kort skissert er det som følger: Vitenskapsteorien knyttes først opp til hverdags erfaringer, og

i utdanningen. Omkring tre av fire sa seg enige i at vitenskapsteori var relevant for å vurdere og implementere forskningsresultater. Det samme gjaldt for å verdsette alle kunnskapsformer i sykepleiefaget. Derimot var kun en av to enige i at vitenskapsteori var relevant for mer pasientnær sykepleie. Det gjaldt for beslutninger og behandlings-

Studier viser høyere grad av KT blant sykepleiere som har akademisk grad før de starter på sykepleierutdanning (14,15).

En rekke studier framhever betydningen av å oppsøke og å anvende forskning som grunnlag for kvalitetssikret praksis og for fagutvikling. Det gjelder hvordan kursing av sykepleierstudenter og sykepleiere endrer deltakernes holdning til og ferdigheter i informasjonskompetanse (16,17) og fagsykepleierens rolle som pådrivere og støttespillere for å implementere forskning. I den sammenheng gjelder også nødvendigheten av gode rammer og vilkår på organisasjonsnivå og grundig øvelse i å oppsøke og å lese publiserte forskningsresultater (18-19). Eizenberg finner at sykepleiere med universitetsgrad i større grad oppsøker og anvender forskning, mens Forsman et al. finner at sykepleiere med to års yrkeserfaring i liten grad oppsøker og anvender forskningsresultater (19,20).

På bakgrunn av våre funn i spørreskjemaundersøkelsen, var hensikten med ny spørreskjemaundersøkelse i 2011 å få innsikt i hvordan de samme respondentene vurderer relevansen av vitenskapsteori etter å ha fått yrkeserfaring. Som bakgrunnsvariabler spurte vi om yrkesfelt, om ledelsen la til rette for fagutvikling, egen deltakelse i fagutvikling, om anvendelse av forskningsresultater og om eventuell videreutdanning.

Vår hovedproblemstilling var: Hvordan vurderer sykepleiere med to års yrkeserfaring relevansen av vitenskapsteori i yrkesutøvelsen? Tilleggsproblemstilling var: Hvilken sammenheng er det mellom sykepleierens vurdering av relevansen av vitenskapsteori og

” Studentene må kunne løfte sine erfaringer til et mer abstrakt nivå.

deretter til helsefaglige situasjoner og til teorigrunnlaget i faget. Vitenskapsteorien videreføres også som et perspektiv på metodeleære for å kunne vurdere og implementere forskningsresultater. I bacheloroppgaven samles trådene ved at metodisk tilnærming og teorigrunnlaget, erfaringsbasert kunnskap og forskningsresultater skal vurderes i et vitenskapsteoretisk perspektiv. I praksisstudiene stilles det eksplisitte krav til å anvende forskningsresultater, mens vitenskapsteorien mer implisitt inngår i krav om å utvise en kritisk-analytisk vurderingsevne og kritisk refleksjon over handling. Studier beskriver en pedagogisk tilrettelegging for å aktualisere vitenskapsteorien i sykepleierutdanningen som i store trekk er i tråd med programmet skissert her (5,6).

For å evaluere vårt undervisningsprogram, gjennomførte vi i 2009 en spørreskjemaundersøkelse blant avgangskullet i Bis ved HDH (7). Svarprosent var på 93. Her fant vi at ni av ti var enige i at vitenskapsteori er relevant for å anvende sykepleieteorier i bacheloroppgaven, og at åtte av ti var enige i at vitenskapsteori var relevant for skriftlige arbeider underveis

rettete tiltak, for det å sette seg inn i hvordan pasienten kan oppleve sin situasjon og for det å se nytten av sykepleieteori i praksisstudiene.

Utenom egne studier (4,7) har vi ikke funnet publikasjoner som fokuserer på studenters eller sykepleieres vurdering av relevansen av vitenskapsteori i sykepleiefaget. Vi søkte i aktuelle referansedatabaser med kombinasjon av følgende termer: Bachelor in Nursing or nursing, Theory of science or Knowledge, Relevance, Clinical Competence or Professional Competence, Tacit knowledge or Practical knowledge, Critical thinking or Academic Ability, Attitude Measures, Outcomes of Education.

Studier (8-11) viser imidlertid at studenter og nyutdannede sykepleiere i liten grad verdsetter vitenskapsteori, sykepleieteorier og etisk teori. Dette kunnskapsgrunnlaget inngår i forutsetningen for Kritisk Tenkning (KT). KT innebærer evne til abstrakt tenkning, og til analytiske og kritiske vurderinger. KT omfatter videre et spenn fra evne til undring, kreativitet, fleksibilitet, integritet og intuisjon til å etterspørre og å anvende forskning (12,13).

yrkesfelt, ledelsens tilrettelegging, egen deltakelse i fagutvikling, eventuelt videreutdanning og det å anvende forskningsresultater?

METODE

Prosjektet er meldt til Personvernombudet ved NSD og data-samlingsprosedyren er klarert med dem. Utvalget er hentet ut fra personregisteret over de 59 avgangsstudentene som deltok i spørreskjemaundersøkelsen i 2009. Invitasjon til deltakelse ble sendt via e-postadresser, med link til den nettbaserte spørreundersøkelsen «SurveyMonkey». Spørreskjemaet består av i alt femten påstander, hvorav elleve er gradert ved Likert skala fra 1 (ikke enig) til 5 (helt enig), i tillegg en rubrikk 6 (vet ikke), samt fire bakgrunnsvariabler. Seks av de

elleve påstandene, gradert ved Likert skala, er de samme som i spørreundersøkelsen fra 2009 angående relevansen i klinisk praksis. Det gjaldt relevansen av vitenskapsteori relatert til; beslutninger og behandlingsrettede tiltak, det å sette seg inn i hvordan pasienten kan oppleve sin situasjon, det å verdsette ulike kunnskapsformer og det å se relevansen for sykepleieteorier, samt til det å vurdere forskningsresultater.

Det ble tatt inn fem nye påstander i undersøkelsen i 2011. Fire, også disse gradert ved Likert skala, gjaldt vitenskapsteoriens betydning for å forstå hvordan kontekst og språk påvirker utøvelse av sykepleiefaget (påstanden var utdypet), for fagformidling, for kritisk refleksjon og for refleksjon over eget menneskesyn. I

tillegg var det en påstand om at respondenten anvendte forskningsresultater med svaralternativer ja/nei.

Ved de fire bakgrunnsvariablene spurte vi om yrkesfelt med alternativer somatisk sykehus, psykiatrisk institusjon, hjemmesykepleie, sykehjem og «annet/flere steder» (med mulighet for å utdype). Vi spurte om ledelsen på arbeidsstedet oppfordrer til fagutvikling, med svaralternativ ja/nei/vet ikke. Dessuten spurte vi om deltakelse i fagutvikling og om eventuell videreutdanning, begge med alternativer ja/nei.

Spørreskjemaet ble pilottestet våren 2011 blant 15 sykepleiere, utdannet etter Kvalitetsreformen, ansatt ved somatiske sykehus og i sykehjem. 43 respondenter svarte på undersøkelsen, en svarprosent

TABELL 1: Vurdering av relevansen av vitenskapsteori ved avslutningen av sykepleierutdanningen i 2009 og etter to års yrkespraksis i 2011, operasjonalisert ved de samme seks påstandene. Delvis- og helt enig er slått sammen til «enighet».

Kunnskap i vitenskapsteori ...	Avgangskullet 2009 (N = 59)			Etter to års yrkeserfaring i 2011 (N = 43)		
	Enighet i %	Gjennomsnittsskår	SD	Enighet i %	Gjennomsnittsskår	SD
Sp. 1: ... er viktig for å kunne ta gode beslutninger i klinisk praksis	47	3,4	1,20	44	3,2	1,17
Sp. 2: ... er viktig for å utføre behandlingsrettede tiltak tilpasset pasientens situasjon	48	3,4	1,21	48	3,2	1,28
Sp. 3: ... er viktig for å sette seg inn i hvordan pasienten kan oppleve sin situasjon.	53	3,4	1,29	63	3,6	1,05
Sp. 4: ... bidrar til at jeg verdsetter ulike kunnskapsformer i sykepleiefaget (påstanden var utdypet)	75	4,0	0,89	74	4,0	0,95
Sp. 7: ... bidrar til å se relevansen av sykepleieteorier i klinisk praksis	53	3,4	1,10	66	3,9	1,28
Sp. 10: ... bidrar til at jeg kan vurdere relevansen av forskningsresultater i praksis	82	4,3	0,83	78	4,3	1,01

TABELL 2: Prosentvis enighet og gjennomsnittsskårer for de nye påstander i 2011:

Vurdering av relevansen av vitenskapsteori for refleksjon, kontekst/språk og fagformidling samt om respondentene anvender forskningsresultater. Delvis- og helt enig er slått sammen til «enighet».

Kunnskap i vitenskapsteori ...	Enighet i %	Gjennomsnittsskår	SD
Sp. 5: ... gjør meg bevisst på hvordan kontekst og språk påvirker utøvelse av sykepleie	66	3,9	1,17
Sp. 6: ... bidrar til at jeg kan formidle hva sykepleiefaget innebærer til andre helsefaggrupper	55	3,6	1,26
Sp. 8: ... gir meg hjelp til å reflektere kritisk i utøvelsen av faget	60	3,5	1,28
Sp. 9: ... utfordrer meg til å reflektere over mitt menneskesyn i møte med pasienter	64	3,7	1,29
Sp. 11: Jeg anvender forskningsresultater i arbeidssammenheng	60	3,7	1,32

på 73. Analysen ble utført med statistikkprogrammet SPSS versjon 18. Det er gjort en deskriptiv beskrivelse av resultatene. I tillegg er det utført kjiqvadrat-tester på grad av enighet og korrelasjonsanalyse på skårene.

RESULTATER

Vi ser først på resultatene for påstandene i 2009 som er gjentatt i 2011 (tabell 1) og så på resultatene for de fem nye

beslutninger (spørsmål 1) og for behandlingsrettede tiltak (spørsmål 2). Det er en svak økning i skårene for det å sette seg inn i hvordan pasienten kan oppleve sin situasjon (spørsmål 3), og en sterkere økning for relevansen av sykepleieteorier (spørsmål 7). Vi ser videre på resultatene av de nye påstandene i 2011 (tabell 2) som angår relevansen av vitenskapsteori for refleksjon, for forståelse av kontekst/språk

” Den forståelsen som er etablert gjennom utdanningen, endres lite gjennom to års yrkeserfaring.

påstandene i 2011 (tabell 2). Deretter viser vi en sammenlikning av skårene mellom respondenter som deltar i fagutvikling og respondenter som ikke deltar (tabell 3).

Av tabell 1 ser vi at det er liten endring i vurderingene fra 2009 til 2011. Det er en svak nedgang i gjennomsnittsskårer for

og for fagformidling, samt om respondentene anvender forskningsresultater.

Sammenlikner vi tabell 1 og 2, ser vi at skårene for alle påstandene i tabell 2 ligger over de to påstandene som skårer lavest i tabell 1 (angående beslutninger og behandlingsrettede tiltak). Prosentvis enighet varierer fra

55 for fagformidling (spørsmål 6) til 66 angående hvordan kontekst og språk påvirker yrkesutøvelse (spørsmål 5).

Av respondentene var atten fra somatisk sykehus, ni fra hjemmesykepleie og seksten fra «annet/fleere steder». I «annet/fleere steder» inngår to respondenter med erfaring kun fra psykiatrisk institusjon og en med erfaring kun fra sykehjem. Respondentene fra «annet/fleere steder» skårer gjennomgående lavere enn respondentene fra somatisk sykehus og hjemmesykepleien, som for de fleste påstander skårer likt. Forskjellene er ikke signifikante.

Videre svarer 28 av totalt 43 respondenter ja til at ledelsen legger til rette for fagutvikling. Her er det liten forskjell mellom de tre yrkesfeltene. 23 respondenter angir å delta i fagutvikling. Disse fordeler seg på 20 der ledelsen legger til rette for fagutvikling, og tre der ledelsen ikke legger til rette for fagutvikling. For tre av påstandene gjengitt i tabell 1 og 2, er det liten forskjell i skårene mellom de som deltar i fagutvikling og ikke. Dette gjelder relevansen for å verdsette ulike kunnskapsformer (spørsmål 4), for kontekst og språk (spørsmål 5), for sykepleieteorier (spørsmål 7). For de resterende åtte påstandene er det noe forskjell i skårene, hvorav to er signifikante. Disse åtte vises i tabell 3.

Vi ser av tabell 3 at respondentene som deltar i fagutvikling, skårer 12 prosentpoeng lavere på spørsmål 10, angående relevansen for å vurdere forskningsresultater. De resterende sju påstandene har høyere skår. Her varierer forskjellene for enighet, fra 36 prosentpoeng for relevansen for fagformidling (spørsmål 6), via spørsmål 11, angående det å anvende forskningsresultater, som skårer 20 prosentpoeng høy-

TABELL 3: Sammenlikning av påstander hvor deltakelse i fagutvikling har innvirkning på skårene. Delvis- og helt enig er slått sammen til «enighet».

Påstander	14. Jeg deltar i fagutviklingsarbeid			P-verdier (Kjikkvadrat)	P-verdier (korrelasjon)
	«Ja» %-vis enighet (N)	«Nei» %-vis enighet (N)	Diff		
Sp. 1: ... er viktig for å kunne ta gode beslutninger i klinisk praksis	52 (12)	35 (7)	17 (5)	0.366	0.532
Sp. 2: ... er viktig for å utføre behandlingsrettede tiltak tilpasset pasientens situasjon	59 (13)	35 (7)	24 (6)	0.295	0.175
Sp. 3: ... er viktig for å sette seg inn i hvordan pasienten kan oppleve sin situasjon	74 (17)	50 (10)	24 (7)	0.173	0.065
Sp. 6: ... bidrar til at jeg kan formidle hva sykepleiefaget innebærer til andre helsefaggrupper	73 (16)	37 (7)	36 (19)	0.019	0.168
Sp. 8: ... gir meg hjelp til å reflektere kritisk i utøvelsen av faget	65 (15)	53 (10)	12 (5)	0.343	0.792
Sp. 9: ... utfordrer meg til å reflektere over mitt menneskesyn i møte med pasienter	74 (17)	53 (10)	21 (7)	0.351	0.226
Sp. 10: ... bidrar til at jeg kan vurdere relevansen av forskningsresultater i praksis	73 (16)	85 (17)	12 (1)	0,353	0.207
Sp. 11: Jeg anvender forskningsresultater i arbeidssammenheng	70 (16)	50 (9)	20 (7)	0.021	0.039

ere, til 12 prosentpoeng høyere enighet for spørsmål 8; relevansen for kritisk refleksjon i fagutøvelse. Forskjellene er imidlertid kun signifikante for spørsmål 6 og spørsmål 11.

Elleve respondenter, cirka 25 prosent, angir at de har gjennomført eller er underveis i universitetsstudier eller videreutdanning som har relevans for sykepleiefaget. Her er det liten forskjell mellom skårene med unntak av relevansen for å anvende sykepleieteorier (spørsmål 7) som skårer 19 prosentpoeng høyere i enighet. Dette innebærer ni av 11 mot 20 av 32 uten videreutdanning. Forskjellen er ikke signifikant (Kji-kvadrattest med

p-verdi 0,271).

OPPSUMMERING

Det er samlet sett liten endring i skårene for de samme påstandene som avgangsstudent i 2009 og etter to års yrkeserfaring i 2011. Det er heller ingen endring i rangeringen av skårene. Relevansen av vitenskapsteori for beslutninger og behandlingsrettede tiltak skårer fortsatt lavest. Relevansen for det å verdsette ulike kunnskapsformer og for å vurdere forskningsresultater skårer fortsatt høyest. Skårene for enighet for de nye påstandene i 2011, som angår relevansen for refleksjon, kontekst og språk, fagformidling og for det

å anvende forskning, plasserer seg over de to laveste i 2009. Sju av elleve påstander skårer høyere ved deltakelse i fagutvikling, mens én skårer lavere. Kun to av korrelasjonene er signifikante. Erfaring fra ulike yrkesfelt har noe innvirkning på skårene, mens videreutdanning med ett unntak har liten innvirkning. Ingen av disse korrelasjonene er signifikante.

DISKUSJON Metodekritikk

Representativiteten er begrenset ved at respondentene er utdannet ved samme høyskole, og at de utgjør ett studentkull. Høyskolens fagplan og kultur

påvirker resultatene. Små forskjeller mellom gruppene og liten utvalgsstørrelse gjør at det er vanskelig å påvise eventuelle forskjeller med korrelasjonstestene. Dette vanskeliggjør sammenlikning av funn i forhold til bakgrunnsvariablene. Det er kun signifikant korrelasjon mellom gruppene for spørsmål 11, anvendelse av forskning (tabell 3).

Påstandene er utformet i tråd med det Rammepåstandene angir at vitenskapsteorien skal bidra til. Vi vet ikke hvordan påstandene

utgangspunkt i resultatene framsett i tabell 1.

I spørreskjemaundersøkelsen i 2009, nevnt over, anga ni av ti enighet i relevansen av vitenskapsteori for å anvende sykepleieteori i bacheloroppgaven, mens kun en av to anga enighet i relevansen for klinisk praksis (7). Av tabell 1, ser vi at det er flere som angir enighet i relevansen for sykepleieteori i klinisk praksis (spørsmål 7) i 2011 enn i 2009. Det kan bety at det respondentene oppdaget ved skri-

tilsi at disse kan erfare at vitenskapsteorien hjelper dem til å språkliggjøre faget.

Videre ser vi av tabell 3 signifikant korrelasjon mellom deltakelse i fagutvikling og det å anvende forskningsresultater (spørsmål 11). Derimot angir sykepleiere som deltar i fagutvikling, lavere enighet når det gjelder relevansen av vitenskapsteori for å vurdere forskningsresultater (spørsmål 10). Dette forholdet er vanskelig å tolke. Det kan være at sykepleiere som i høyere grad anvender forskning, gjør dette mer vanemessig med mindre fokus på det metodiske grunnlaget. Sykepleiere som i høyere grad anvender forskning, kan kanskje også være mer resultatorienterte og mindre opptatt av metoden.

Resultatene tilsier ikke umiddelbart at det å delta i fagutvikling er årsaken til at disse respondentene i større grad verdsetter vitenskapsteori i yrkesutøvelse. Det kan være at generell akademisk/teoretisk interesse bidrar til økt deltakelse i fagutvikling. Akademisk interesse kan også føre til at sykepleiere tar videreutdanning eller universitetsstudier. Med unntak av at sykepleiere med videreutdanning anga høyere enighet i relevansen for sykepleieteori (ikke signifikante), fant vi liten forskjell i skårene mellom sykepleiere med og uten videreutdanning. Derimot kan det være at sykepleiere med genuin interesse for sykepleiefaget søker seg til yrkesfelt hvor ledelsen legger til rette for fagutvikling, samtidig som et positivt læringsmiljø har betydning for økt interesse for fagutvikling (21,22). Vi kjenner ikke til forskjeller innad i yrkesfeltene, og finner ikke nevneverdige forskjeller mellom yrkesfeltene når det gjelder ledelsens tilrettelegging

” Det kan være at generell akademisk/teoretisk interesse bidrar til økt deltakelse i fagutvikling.

blir forstått. Reliabilitet og validiteten kan imidlertid vurderes ved å sammenlikne resultatene fra 2009 og 2011. Da instrumentet ble pilottestet, blant sykepleiere utdannet ved ulike høyskoler, var dessuten skårene og spesielt rangeringen av skårene noenlunde tilsvarende resultatene i undersøkelsen. Til tross for undersøkelsens metodiske svakheter mener vi at resultatene kan være interessante og relevante for sykepleiere i Norge utdannet etter Kvalitetsreformen.

Funn

Funnene kan tilsa at noen sykepleiere er mer oppmerksomme på vitenskapsteoriens relevans for forståelse, holdning og tenkning enn for beslutninger og (be-)handling. Vi tolker det som at relevansen av vitenskapsteorien ligger som et bakteppe for refleksjon uten å erfare mer eksplisitt. Samtidig kan det se ut til at den forståelsen som er etablert gjennom utdanningen, endres lite gjennom to års yrkeserfaring. I det videre ser vi nærmere på dette forholdet. Vi tar først

ving av bacheloroppgaven, senere ble tydeligere for dem i yrkesutøvelse. Når respondentene, som nyutdannete, i lavere grad ga sin tilslutning til relevansen for klinisk praksis, kan grunnen være at høyskolen ikke på samme måte som for bacheloroppgaven, stiller eksplisitte krav til å se relevansen av vitenskapsteori i praksisstudiene.

Hvis vi ser på tabell 3, blir bildet mer nyansert. Selv om forskjellen i skårene mellom de to gruppene ikke er signifikante for majoriteten av påstandene, er de likevel interessante. Her ser vi høyere enighet (ikke signifikant), ved deltakelse i fagutvikling når det gjelder relevansen for beslutningskompetanse og for behandlingsrettede tiltak, for det å sette seg inn i pasientens situasjon og for å reflektere over eget menneskesyn. Det kan tilsa at for disse sykepleierne blir vitenskapsteorien mer eksplisitt i pasientnær sykepleie. Når vi finner signifikant høyere enighet for relevansen av vitenskapsteori for fagformidling blant sykepleiere som deltar i fagutvikling, kan det

for fagutvikling. Når derimot majoriteten som angir at ledelsen legger til rette for fagutvikling, også deltar, underbygger det studier som påpeker betydningen av arbeidsgivers innflytelse i den sammenheng (18,19).

Når sykepleiere fra så vidt forskjellige yrkesfelt som somatisk sykehus og hjemmesykepleien skårer tett opp mot hverandre, kan det se ut for at ulike yrkesfelt har liten innvirkning. Når «annet/flere steder» gjennomgående skårer noe lavere, kan det komme av at majoriteten av disse har skiftet arbeidssted i løpet av to år. De har kanskje ikke i samme grad fått kjenne på ansvaret i pasientomsorgen.

Oppsummert, og med forbehold om at de fleste korrelasjonstestene ikke er signifikante, har vi funnet at sykepleiere som del-

tar i fagutvikling, i større grad enn sykepleiere som ikke deltar, ser relevansen av vitenskapsteori i yrkesutøvelsen. Det gjelder vitenskapsteoriens relevans for den pasientnære omsorgen, for fagkritikk og for fagformidling. Disse sykepleierne anvender også i høyere grad forskning. Vi antar at generell akademisk interesse, arbeidsgivers innstilling og miljø på arbeidsplassen kan ha betydning for at sykepleiere ser vitenskapsteori som relevant.

Det er behov for både kvantitativ og kvalitativ forskning for å få kunnskap om hvordan sykepleiere i Norge, utdannet etter Kvalitetsreformen, ser på betydningen av vitenskapsteori i yrkesutøvelsen. Det er også behov for forskning på hvordan relevansen av vitenskapsteori

kan gjøres mer eksplitt i yrkesutøvelse og om, eller i hvilken grad, det har betydning for en kvalitetssikret og endringsorientert praksis slik Kvalitetsreformen og Rammeplanen skisserer.

KONKLUSJON

Samlet sett er det liten endring i sykepleieres vurdering av vitenskapsteoriens relevans fra de er nyutdannede til de har to års yrkeserfaring. Sykepleiere som deltar i fagutvikling angir høyere enighet når det gjelder relevansen for mer pasientnær sykepleie. Forskjellene her er imidlertid ikke signifikante. Høyere skår fra disse sykepleierne for det å anvende forskning og for fagformidling er signifikant. Yrkeserfaring fra ulike felt og videreutdanning har liten innvirkning på skårene.

REFERANSER

1. Stortingsmelding nr. 27 Gjør din plikt – Krev din rett. Kvalitetsreform av høyereutdanning 2000–2001: Iverksatt 2003/04.
2. Undervisnings- og forskningsdepartementet. Rammeplan for sykepleierutdanningen, revidert 2008.
3. Helse og Omsorgsdepartementet. St. melding. 47 (2008–2009) Samhandlingsreformen.
4. Pedersen KL. Etter kvalitetsreformen: Tilrettelegging av vitenskapsteori og metodelære i en fagplan for Bachelor i sykepleie. Nordisk tidsskrift for helseforskning. 2009;5:1:72–9.
5. Thomassen P, Errboe P, Winther B, Noer WR & Stræde L. Hva kan jeg bruke det til? I Frederiksen K, Møller-Madsen J, Perregaard K, Zeitler U & Ølsgaard G. Antologi. Perspektiver på faglighet. Århus amt. 2006.
6. Longo F & Lindsay G. Knowing Nursing Through Inquiry: Engaging Students in Knowledge Creation. Journal of Nursing Education 2011;50:12:703–5.
7. Pedersen KL. Etter kvalitetsreformen: Sykepleierstudenters vurdering av læringsutbyttet og relevansen av kunnskap i vitenskapsteori og metodelære. Vård i Norden. 2011;31:2:56–9.
8. Alvsvåg H & Førland, O. Hva kan vi lære av nyutdannede sykepleieres tilbakemeldinger. I Alvsvåg, H. & Førland, O

- (red) Engasjement og læring. Fagkritiske perspektiver på sykepleie. Akribe A/S. 2007.
9. Skaar R, Høie MM & Kloster T. Hvordan ønsker sykepleierstudenter å lære sykepleie? Norsk Tidsskrift for Sykepleieforskning, 2008;10:1:15–28.
 10. Hatlevik I & Riksaasen K. Avgangstudenten. Studentenes vurdering av undervisning, praksis, studieforhold, tilegnet kompetanse, studieatferd og framtidig utdanning. Høgskolen i Oslo. 2009; notat 2.
 11. Danbjørg DB & Birkelund R. The practical skills of newly qualified nurses. Nurse Education Today. 2011;31:2:168–72.
 12. Scheffer BK & Rubenfeld MG. A consensus statement on critical thinking in nursing Journal of Nursing Education 2000;39:8:352–9.
 13. Granum V, Opsahl G & Solvoll B-A. Hva kjennetegner kritisk tenkning? Sykepleien forskning. 2012;7:1:76–84.
 14. Wangensteen S, Johansson IS, Björkström ME & Nordström G. Critical thinking dispositions among newly graduated nurses. Journal of Advanced Nursing 2010;66: 2170–81
 15. Williams PR, Walker JT, Martin T, Northington LAD, Waltman B, Tracilia P & Grant LAV. Comparing clinical competencies between Nursing Students with Degrees and traditional students. Issues

- in Educational Research 2008;18:90–100
16. Undheim LT, Wisløff EMS & Rønning ER. Økt informasjonskompetanse hos sykepleiere og studenter. Sykepleien Forskning 2011;6:1:54–60
 17. Bratberg GH & Haugdahl, HS. Opplæring i kunnskapshåndtering – nytter det? Sykepleien Forskning 2010;5:3:192–199
 18. Christiansen B, Carlsten TC & Jensen K. Fagutviklingssykepleieren som brobygger mellom forskning og klinikk. Sykepleien Forskning 2009;4:2:100–106
 19. Eizenberg MM. Implementation of evidence-based nursing practice: nurses' personal and professional factors? Journal of Advanced Nursing 2011;67:33–42.
 20. Forsman H, Rudman A, Gustavsson P, Ehrenberg A & Wallin L. Use of research by nurses during their two first years after graduating. Journal of Advanced Nursing 2010;66:878–90.
 21. Bjørk IT & Solhaug M. Fagutvikling og forskning i klinisk sykepleie. En ressursbok. Akribe A/S 2008.
 22. McCormack B & Slater, P. An evaluation of the role of the clinical education facilitator. Journal of Clinical Nursing 2006;15:2:135–44.

Les kommentaren på side 148 >>